

«Jeg søker ditt ansikt»: Troen på en personlig Gud

Hva vil det si at Gud er en «person» og at han har et ansikt? Har dette spørsmålet egentlig noen mening?

21.12.2020

Jeg minnes at du har sagt: «Dere skal søke mitt ansikt». Ditt ansikt søker jeg, Herre. (Sal 27,8). Dette verset fra salmedikteren viderebringer et tema som går igjen i hele Den hellige skrift, fra Første Mosebok til

Johannes Åpenbaring.[1] Det er et tema som går igjen i Guds forhold til menneskene gjennom hele historien. Denne lengselen finner man også – mer eller mindre tydelig – i hjertene til menn og kvinner i det 21. århundre. Til tross for flukten fra Skaperen som mange i dagens verden er så opptatt av, er søken etter Gud og en transcendent mening for hver enkelts liv fremdeles høyst levende.

Likevel har menneskets søken etter det hellige gjennomgått en kvalitativ endring i vår tid. Bredden av trosretninger er mer kompleks og fragmentert enn før. Praktiseringen av troen har blitt mindre i Den katolske kirke, og mange av de som sier de er katolikker aksepterer ikke lenger noe av Kirkens lære om tro eller moral. En tendens til å blande forskjellige religioner (for eksempel kristendom og buddhisme) kan også ses. Antallet personer som hevder at

de tror på en upersonlig kraft og ikke på den kristne Gud har økt, det har også medlemstallet i ikke-kristne religioner, spesielt østlige religioner, eller New Age bevegelser. For mange har Gudsbildet blitt uklart bak konturene av en kosmisk kraft, en kilde til åndelig energi eller et fjernt eller likegyldig vesen. Kort sagt har det i dag blitt vanskeligere å gjenkjenne en personlig Guds ansikt. Mange anser ikke lenger som troverdig det kristne budskap om en Gud som ble synlig i Jesus Kristus, og som er nær oss i vårt daglige liv.

I noen kulturer skyldes dette upersonlige Gudsbildet at den kristne troen til nå har hatt liten innflytelse der. Men i den vestlige verden gjenspeiler dette sammensatte kulturelle omgivelser der «en merkelig glemsel om Gud» hersker, og «det virker som om alt ville være det samme også uten Ham»[2]. Denne glemselen, som ikke kan

unngå å medføre en viss «følelse av frustrasjon, en opplevelse av misnøye med alt og alle»[3], gjenspeiles i tendensen til å se religionen fra et individualistisk perspektiv, som et tilbud av åndelige opplevelser som kan veksle i forhold til hver enkelts åndelige behov. Dette synet på religion gjør det vanskelig for noen å forstå at Gud kaller dem til et personlig forhold til Ham, noe som også var en vanlig tanke i tidligere tider da man så på religiøs praksis kun som en forpliktelse eller en ytre plikt overfor Gud. Den salige John Henry Newman sa en gang: «Hvert århundre er som alle andre, og ser for dem som lever i det verre ut enn alle tidligere.»[4]

Til tross for den sammensatte kulturelle situasjonen for troen i dag, er det mulig nå – som før – å gjenoppdage tiltrekningskraften i en tro som viser et Ansikt, en tro som erklærer: du er ikke alene i verden.

Det finnes en som har ønsket at du skulle få liv, som har sagt «lev!» (jf Esek 16,6) og som ønsker at du alltid skal være lykkelig. Kristendommens Gud, som har blitt kritisert for å «forminske den fulle betydningen av menneskelivet og ribbe livet for alt som er nytt og spennende»^[5] ønsker egentlig at vi skal ha liv, og liv i overflod (jf Jo 10,10), det vil si en lykke som ingen og ingenting kan ta ifra oss (Jf Jo 16,22).

Et Ansikts mysterium og en ansiktsløs avgud

Spesielt i Vesten er det noen som ser på åndelighet og religion som motsetninger. Mens de i «åndelighet» opplever ekthet og nærhet (målt etter deres opplevelser og følelser), ser de i religion fremfor alt en samling av ytre regler og læresetninger.

Religionen blir derfor gjenstand for historisk og kulturell interesse, men ikke en vesentlig bestanddel av ens

personlige og sosiale liv. Sammen med andre faktorer kan dette skyldes en viss svikt i katekesen. Den kristne tro skal oppleves personlig, som andre mellommenneskelige forhold slik som kjærlighet og vennskap.

«Hvis det indre liv,» skrev den hellige Josemaría, «ikke fører til et personlig møte med Gud, så er det ikke-eksisterende.»[6]. Og pave Frans skrev: «Jeg inviterer alle kristne, overalt, i dette øyeblikk, til et fornyet personlig møte med Jesus Kristus, eller i det minste til en åpenhet slik at Han kan møte dem, jeg ber hver av dere om å gjøre dette hver eneste dag. Ingen bør tenke at denne invitasjonen ikke er ment for ham eller henne.»[7]

Dette personlige møtet skjer imidlertid ikke automatisk, som å åpne en nettside bare ved å klikke på en lenke, heller ikke oppdager man en person på samme måte som man oppdager en gjenstand. Selv om det

virker som om oppdagelsen av Gud har skjedd plutselig og uventet, slik det skjer med noen som konverterer til troen, har de samme konverteringshistoriene en tendens til å bekrefte at det skrittet hadde vært forberedt i lang tid, på «lav flamme» så å si. Veien til troen, og den troendes eget liv, innbefatter mye tålmodig venting. «Vi må leve i forventningen om dette møtet!»[8]

Frelshistoriens opp- og nedturer – både de som fortelles i Skriften og dem vi ser i dag – åpenbarer at Gud vet å vente. Gud venter fordi han har med personer å gjøre. Og nettopp på grunn av det, fordi han er en person, må vi også lære oss å vente. «Troen i seg selv krever at man gir avkall på den umiddelbare besittelse av det som synet ser ut til å tilby, det er en invitasjon til å vende seg til lysets kilde, mens man respekterer Ansiktets mysterium, som vil fjerne sitt slør personlig når tiden er moden.»[9]

Fortellingen om gullkalven i ørkenen (jf 2. Mos 32, 1-8) er en evig påminnelse om at vi ikke må være utålmodige med Gud. «Mens Moses snakker med Gud på Sinai, kan folket ikke utholde mysteriet med den skjulte Gud, de holder ikke ut tiden de må vente for å kunne se hans ansikt.»[10] Slik kan vi forstå de sterke advarslene mot avgudsdyrkelse[11] fra profetene i Det gamle testamente, som fremdeles er så relevante. Naturligvis liker ingen å bli beskyldt for avgudsdyrkelse; ordet har en bismak av underkastelse og irrasjonalitet som gjør det frastøtende. Likevel brukte profetene dette begrepet fremfor alt på et troende folk. Avgudsdyrkelse er ikke bare, eller hovedsakelig, et problem for «folkeslagene», som ikke påkaller Guds navn (jf Jer 10,25), den finnes også i de troendes liv, som en «plan B» i tilfelle Gud ikke oppfyller våre forventninger, som om Gud ikke var

nok for oss. «Foran en avgud er det ingen fare for at vi blir bedt om å gi avkall på vår sikkerhet, for avgudene 'har munn, men de kan ikke snakke' (Sal 115,5). Avguder eksisterer, begynner vi å se, som en unnskyldning for å sette oss selv i virkelighetens sentrum og tilbe det vi har laget med egne hender.»[12]

Dette er virkelig fristelsen: garantien om å se et ansikt, om det ikke er mer enn vårt eget, som i et speil. «I stedet for troen på Gud, virker det bedre å tilbe en avgud, som vi kan se like inn i ansiktet på og som vi kjenner opprinnelsen til, fordi det er produktet av våre egne hender.»[13]

Vi tror at det er umulig å søke etter en personlig Gud, etter det Ansiktet som gjerne vil bli ønsket velkomment, og vi foretrekker ansikter etter vårt eget valg: «personifiserte» guder – med den bittersøte smak som dette adjektivet noen ganger etterlater. Vi søker *guder*

av sølv og gull, bronse og jern, tre og stein, som verken ser eller hører eller skjønner noe (Dan 5,23), som føyer seg etter våre ønsker.

Vi kan klamre oss til disse kildene som sikkerhetsnett i lang tid, kanskje over år. Men et problem i yrkeslivet, en familiekrise, et problematisk barn eller en alvorlig sykdom kan undergrave denne sikkerheten. *Hvor er da dine guder som du har laget deg? La dem reise seg og hjelpe deg når ulykken kommer.* (Jer 2,28) Da innser hver og en av oss at vi er alene i verden; som Adam og Eva i paradiset etter syndefallet innser vi at vi er nakne, uten noen støtte (jf 1 Mos 3,7). «I alle menneskers liv kommer det før eller senere en tid da deres sjel trekker en strek. De har fått nok av de vanlige forklaringene. Løgnene fra de falske profetene tilfredsstiller ikke lenger. Selv om de ikke vil innrømme det der og da, lengter slike mennesker etter å

slukke sin tørst i Vår Herres lære.»[14]

En personlig Gud

Hvordan kan kristendommen overvinne utilstrekkeligheten ved disse avgudene, og tilfredsstille den dype lengselen i menneskets hjerte? Mens i andre religioner eller spiritualiteter «forblir Gud meget fjern og ser ikke ut til å la seg erkjenne, Han gjør seg ikke elsket»[15], har den kristne Gud «vist seg selv, i Kristi ansikt ser vi Gud, Han har gitt seg til kjenne»[16]. Den kristne Gud er *Noen*, som menneskets hjerte lengter etter. Og han har kommet selv for å vise oss sitt ansikt: *det som vi har hørt, det som vi har sett med våre øyne, det vi så og våre hender tok på, om det bærer vi bud, om livets ord... forkynner vi også for dere* (1 Jo 1,3). Når det man tror er sikkert i livet svikter, når livet og dets mening blir

uklart, trer livets ord frem. Hver den som forkaster Ham forblir fengslet i sin lengsel etter kjærlighet.[17] Men når vi åpner døren for Ham, når vi slutter å klynge oss til vår egen sikkerhet, og innrømmer at vi er syke og blinde, kan vi oppdage Guds ansikt.

Hva betyr det at Gud er en «person» som har et ansikt? Har dette spørsmålet egentlig noen mening? Når Filip spør Jesus om å vise dem Faderen, svarer Jesus: am, og slutter *Den som har sett meg har sett Faderen* (Jo 14,9). Det at Gud har blitt menneske i Jesus og at han har vist for oss som person ved sin menneskelighet, er kjernen i den kristne tro.

Men hvis Gud har et personlig ansikt som har blitt åpenbart for oss i Jesus Kristus, hvorfor skjuler han seg for oss? «Hva ville vi ikke gitt for å høre tonefallet i stemmen hans, se ham

krysse en gate? For en umåtelig sikkerhet det ville være å fange hans blikk og føle hans kraft strømme gjennom oss, å vite med hver minste celle i vår kropp hvem han er?»[18]

Siden Gud kom til verden, hvorfor har han nå trukket seg tilbake for å hvile i sitt mysterium? Første Mosebok (som ikke bare omhandler verdens og menneskets opprinnelse, men også aksen som historien beveger seg rundt) viser at det ikke er Gud som skjuler seg for mennesket, men snarere mennesket som skjuler seg for Gud på grunn av synden (1 Mos 3,9-10).

La oss tenke oss at Jesus hadde blitt værende på jorden. Ville vårt forhold til ham virkelig blitt enda mer personlig? Hver av oss ville i beste fall bare hatt noen få korte øyeblikk sammen med ham – litt småprat, en selfie... akkurat som med andre berømtheter. Selv om Gud virkelig «skjuler seg» for oss, gjør han det

nettopp fordi han vil etablere et personlig forhold til hver mann og kvinne – hjerte til hjerte. I vårt forhold til Gud skjer det noe som er typisk for alle personlige forhold på den mest intense måte. Vi klarer aldri å bli helt og fullt kjent med den andre personen: vi må strebe etter å bli stadig mer kjent med dem. «Ja jeg søker deg bortenfor alle mennesker. / Ikke i ditt navn, hvis de sier det, / ikke i ditt bilde hvis de maler det, / Bakenfor, bakenfor, bortenfor.»[19]

Den som har sett meg, har sett Faderen (Jo 14,9). Guds inkarnasjon gjør den menneskelige personlighet til en egnet vei til å nærme seg mysteriet med en personlig Gud. Det er faktisk den eneste veien, siden vi ikke har noen annen direkte erfaring med noen andre måter for personlig eksistens. Når vi følger denne veien må vi imidlertid unngå enhver form for «antropomorfisme»: tendensen til å beskrive Gud skreddersydd med

menneskelige egenskaper, et menneske beskrevet som fullkomment. Det at Gud er en treenighet av personer, viser hvordan hans personlige vesen overskrider vår egen forestillingsevne. Men til tross for disse begrensningene bør vi strebe etter å nærme oss hans mysterium, løftet opp ved hjelp av troens og fornuftens vinger.[20]

La oss vende tilbake til dette spørsmålet: hva vil det si å være en person? En person, til forskjell fra upersonlige vesener «har fullt og helt *herredømme* over seg selv gjennom viljen, og *kjenner* seg selv fullt og helt ved hjelp av intellektet, det er transcendenten av et vesen som kan si 'jeg'»[21]. En person er et «transcendent» vesen fordi hver persons «jeg» - selv hos de som ikke kan si «jeg» - er en unik virkelighet som ikke kan gjentas, enestående i forhold til resten av universet. Som

den hellige Augustin sa stilt overfor den menneskelige persons mysterium, hver person er et dyp: *Dyp kaller på dyp* (Sal 42,7)[22]. Å kalle Gud en person betyr at han er et «jeg», som har herredømme over seg selv og som er atskilt fra meg, men som har en nærhet til meg som overgår alle andre personers. Gud er, som den hellige Augustin sa med et uttrykk for en uendelig dybde og skjønnhet, *interior intimo meo*, Gud er nærmere oss enn vi selv er[23]. Han er ved den dypeste opprinnelse av mitt vesen. Det er han som har tenkt på meg, og som aldri vil slutte å gjøre det.

Her må vi trekke en avgjørende strek mellom vårt personlige vesen og Guds. Vår eksistens er radikalt avhengig av Gud: vi finnes fordi han ønsket at vi skulle bli til; vårt liv er i hans hender. «I den vestlige filosofis begynnelse dukket spørsmålet om *arche*, opprinnelsen til alle ting,

stadig opp, og mange forskjellige dype svar ble gitt. Men det finnes bare ett tilfredsstillende svar: å erkjenne at min opprinnelse er i Gud. Eller for å si det tydeligere: i Guds vilje, rettet mot meg, at jeg må finnes, og være den jeg er.»[24] Gud har bestemt at jeg skal finnes, og være nettopp den jeg er. Derfor kan jeg akseptere meg selv, og se på meg selv som god nok. Det er dette som skjer hver gang et barn oppdager at det er elsket av sine foreldre, hver gang et smil, et blikk, en håndbevegelse forteller det: «Så fint det er for meg at du finnes.»[25] Vi innser at vi er fullstendig avhengige av en annen, og samtidig betingelsesløst elsket.

Han skapte oss og vi er hans (Sal 100,3). Er denne radikale avhengigheten av Gud en form for dominering? Å svare bekreftende ville være som å si at når en mor smiler til sitt lille barn gjør hun det

med et ønske om å kontrollere det. Er dominans den eneste formen for relasjon mellom personer? Er det til og med den viktigste? En større logikk enn *dominansens logikk* dukker straks opp: *kjærlighetens logikk*. I motsetning til et menneske som sier til et annet menneske: «Du må være slik jeg vil du skal være», stiger det dypt personlige ropet frem: «Så bra det er at du finnes... akkurat slik som du er.» Det er budskapet til den som blir elsket, til et sykt barn, til den gamle far, når de blir godtatt slik som de er, og får høre at de er elsket.

Hvis det å si at '*jeg er ikke min egen opprinnelse*' ikke betyr annet enn at jeg aksepterer min egen begrensning, ville vi forbli på overflaten av alt. Derimot vil det si at jeg åpner meg for Guds uendelighet; det betyr å erkjenne at «helt fra min opprinnelse har vi vært to. Min eksistens er i sitt vesen en relasjon. Jeg eksisterer bare

i den grad jeg har blitt uttalt av en annen. Å erkjenne denne grunnleggende avhengigheten er ganske enkelt å bekrefte hva jeg er. Jeg eksisterer bare i den grad jeg er elsket. For meg vil det å finnes være å elske tilbake, å svare gjennom nåde på nådens handlinger.»[26] Den kristne åpenbaring hjelper oss til å lære å kjenne en Gud som handler etter denne logikken. En Gud som skaper av kjærlighet, av en overflod av kjærlighet. Eller enda bedre sagt, en Gud som *er* kjærlighet. Og det er gjennom vårt eget møte med Ham at vi oppdager vårt eget ansikt: at vi oppdager hvem vi er.

Guds ansikt

«Vi er ikke et tilfeldig eller meningsløst produkt av evolusjonen,» bemerket Benedikt XVI da han ble valgt til Peters stol. «Hver av oss er et resultat av Guds tanke.»[27] Denne virkeligheten er

ikke bare et resultat av en «intellektuell» søken. Med andre ord er det ikke nok å si: «OK, jeg forstår det.» Det burde bli en «gnist» som tenner hele vårt liv. Det gir oss et mye større utsyn enn ethvert intellektuelt tankesystem kan gi oss, og forvandler de dypeste aspekter av vårt liv.

Fra dette nye perspektivet får bønnen en sentral rolle i vårt liv, slik som den hadde i Jesu liv.[28] I motsetning til visse forestillinger som forvrenger dens sanne betydning, består bønn ikke i å gjøre seg selv tom, eller servilt underkaste seg en annens vilje. Pave Frans illustrerer dette godt ved å beskrive hvordan han selv ber: «Jeg føler det som om jeg var i en annens hånd, som om Gud holdt meg i hånden. Jeg tror at du må nå frem til Guds transcendent annerledeshet, han som er alle tings herre, men som alltid respekterer vår frihet.»[29]

Bønn betyr først og fremst å oppdage at vi er sammen med Gud, Den som er levende og virkelig, som ikke er meg selv, der vi oppdager hvem vi virkelig er, der vi oppdager vårt sanne ansikt.

Når vi forstår at vi er skapt av Gud, føler vi oss ikke fornektet, men bekreftet. Noen har sagt til oss: «Så bra at du finnes!» Og Noen har bekreftet dette og definert det for alltid ved å gi sitt liv for hver enkelt av oss. Vårt valg overfor Gud er ikke å underkaste oss eller gjøre opprør. Vi kan snarere velge mellom å lukke oss for kjærligheten, eller la oss bli elsket og svare ved å elske tilbake. Vår opprinnelse er kjærlighet, og vi har blitt utvalgt og kalt av Gud til å ta del i hans kjærlighet. Når vi derfor i himmelen «ser Guds ansikt vil vi vite at vi alltid har kjent det. Han har vært del av, har skapt, opprettholdt og beveget seg innenfor alle våre jordiske erfaringer av uskyldig

kjærlighet. Alt som var ekte
kjærlighet i dem, var selv på jorden
langt mer Hans enn vårt, og var vårt
bare fordi det var Hans.»[30]

Lucas Buch – Carlos Ayxelá

[1] «Jeg må skjule meg for deg.
Fredløs og flyktning blir jeg på
jorden.» (1 Mos 4,14), «Du kan ikke få
se ansiktet mitt, for et menneske kan
ikke se meg og leve» (2 Mos 33,20),
«Herren la sitt ansikt lyse over deg,
og være deg nådig» (4 Mos 6,25),
«Hvorfor skjuler du ansiktet og
regner meg som en fiende?» (Job,
13,24), «Når skal jeg få komme frem
for Guds ansikt?» (Sal 42,2), «Jeg ser
ikke lenger på deg med harme, men
vil vise miskunn, lyder ordet fra
Herren» (Jer 3,12), «De skal se hans
ansikt, og de skal ha hans navn på
sin panne» (Åp 22,4)

[2] Pave Benedikt XVI, *Preken*, 21. august 2005.

[3] *Ibid.*

[4] John Henry Newman, *Lectures on the Prophetical Office of the Church*, London 1838, s. 429.

[5] Pave Frans, Encyclika *Lumen fidei*, 29. juni 2013, nr. 2.

[6] Den hellige Josemaría, *Christ is Passing By*, nr 174.

[7] Pave Frans, Apostolisk formaning *Evangelii Gaudium*, 24. november 2013, nr 3.

[8] Pave Frans, Generalaudiens, 11. oktober 2017.

[9] Pave Frans, *Lumen fidei*, nr 13.

[10] *Ibid.*

[11] Jf for eksempel Baruk 6, 45-51, Jer 2,28, Jes 2,8 og 37,19.

[12] Pave Frans, *Lumen fidei*, nr 13.

[13] *Ibid.*

[14] Den hellige Josemaria, *Friends of God*, nr 260.

[15] Pave Benedikt XVI, *Lectio divina*, 12. Februar 2010.

[16] *Ibid.*

[17] Jf U. Borghello, *Liberare l'amore*, Milano, Ares 2009, s. 3-4.

[18] Romano Guardini, *The Lord*, «VI. Mystery and Revelation», s. 295 (Gateway Editions, Regnery Publishing Inc, Washington DC, 2002).

[19] P. Salinas, La voz a ti debida i *Poesías Completas*, Barral 1971, s. 223.

[20] Bildet av tro og fornuft som to «vinger» stammer fra den hellige Johannes Paul II i begynnelsen av

hans encyklika *Fides et Ratio* (14. september 1998).

[21] Jean Daniélou, *God and the Ways of Knowing*, Ignatius Press, San Francisco 2003, s. 65 (våre uthevinger).

[22] Jf Augustin, *Expositions on the Psalms*, 41, nr 13-14.

[23] Augustin, *Bekjennelser*, III.6.11.

[24] Romano Guardini, *La aceptación de sí mismo – Las edades de la vida*, Guadarrama, Madrid 1962, s. 29.

[25] Josef Pieper gir denne definisjonen på kjærlighet i sin bok *Faith, Hope and Love*, Ignatius Press, San Francisco 1997, ss. 173-186 [kapittel tre i seksjonen On Love].

[26] Jean Daniélou, *God and the Ways of Knowing*, Ignatius Press, San Francisco 2003, s. 78.

[27] Benedikt XVI, Preken fra innsettelsesmessen, 24. april 2005.

[28] Jf Benedikt XVI, Audiens, 30. november 2011.

[29] Sergio Rubin og Francesca Ambrogetti, *Pope Francis: Conversations with Jorge Bergoglio*.

[30] C.S. Lewis, *The Four Loves*.

.....

pdf | dokument generert automatisk fra
[https://dev.opusdei.org/nb-no/article/
tro-guds-ansikt/](https://dev.opusdei.org/nb-no/article/tro-guds-ansikt/) (06.08.2025)